

Розділ другий

Мистецтвознавство, культурологія, філологія, історія

Ігнатська Наталія Михайлівна
Харківська державна академія культури

ПРИНЦИПИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ГЕРМЕНЕВТИКИ

В сучасному світі все більше поширення як самостійної науки отримує герменевтика. Це мистецтво тлумачення, теорія інтерпретації та розуміння текстів. Саме з тексту п'єси починається в театрі робота над виставою. Театр це вид мистецтва, що відображає життя в сценічній дії, яку виконують актори перед глядачами. Складність театральної роботи полягає у процесі осягнення смислу тексту та внутрішніх зв'язків у його змісті; опанування чужих переживань, думок, рішень, описаних у тексті п'єси; відтворення на сцені життєвих ситуацій і дій, зображених у творі.

Герменевтичний підхід до інтерпретації текстів в сучасній літературі базується на певних принципах:

- когнітивності – здібності до розумового сприйняття та переробки інформації;
- евристичності – сукупності логічних прийомів і методичних правил теоретичного дослідження;
- інтерпретації прочитаного – тлумачення тексту з метою розуміння його суті;
- емоційності – інтерпретація художнього тексту не можлива без емоційного сприйняття твору;
- контекстуальності та культурологічності – засвоєння «життя духу» відбувається за рахунок заглиблення у певну культурно-історичну епоху, відтворену автором;
- циклічності – існування циклу від розуміння частин до прогнозування змісту цілого і навпаки – від розуміння цілого до усвідомлення змісту частин;
- єдності форми і змісту – аналіз твору закінчується встановленням особистого взаєморозуміння між літературним твором і читачем;
- варіативності – можливість множинних інтерпретацій одного й того самого твору.

Ці принципи можуть бути використані під час періоду аналізу тексту п'єси – першого етапу роботи над постановкою вистави у театрі. Говорячи про театр, згадаємо систему К. С. Станіславського, яку використовують як систему навчання акторській майстерності. Одне із тлумачень слова «система» – сукупність принципів, які є основою певного вчення. Тож в цій системі в період роботи над текстом п'єси також є свої принципи:

- літературний розбір твору і робота зі сценічної мови – лінгвістичне дослідження;
- «вживання» режисера та театральної трупи в текст, а отже, в задум, мету, стан автора, його індивідуальність – психологічне дослідження;
- щоб зрозуміти мотиви персонажу, необхідно розуміти п'єсу в цілому, але щоб зіграти всю п'єсу необхідно знати, як кожен персонаж впливає на розвиток подій – циклічність;
- пошук логіки і послідовності фізичних задач і дій – дослідження за допомогою дії;
- пошук в самому собі тих якостей, що характерні персонажеві – власне дослідження актора;
- розуміння і інтуїтивне проникнення у життя персонажу, співпереживання, уживання, відчуття, душевні переживання – емоційне пізнавання.

Можливо, що це не всі принципи, які використовуються у театрі. Проте театральна герменевтика може бути новим напрямом досліджень. Її метою може бути якнайглибше осягнення суті п'єси, проникнення у внутрішній світ автора та його персонажів, створення основи до подальшого практичного втілення образів на сцені.